

CONJECTURAE
CIRCA *Emendat*
D. CLEMENTIS ROMANI.
CUI SUBJICIUNTUR
CASTIGATIONES
In EPIPHANIUM & PETAVIUM
DE
EUCHARISTIA;
DE COELIBATU
CLERICORUM
ET DE
ORATIONIBUS
Pro vitâ functis.

Autore *Jacobo de Ardenna. Th. D.* 10.
Regi a sacris Ordinariis, ac Decano Cestrienfi.

LONDINI,
Impensis *Benj. Tooke*, ad Insigne *Navis* in *Cæmeterio*
Divi Pauli. M.DC.LXXXIII.

NOBILISSIMO FRATRUM PARI

H E N R I C O

COMITI CLARENDONIÆ

ET

L A U R E N T I O

VICE-COMITI CILLINGWORTHIÆ,

A regiis Thesauris & a Secretioribus Conciliis.

QUum maxima à me vobis tum paterno tum vestro jure debentur Studia & Officia, non alium præter vosmet quempiam compellandum volui patronum, non quod gratias reddendi hæc mihi constat ratio, ut tanta invocem nomina quasi tenuitatis aut erroris nostri defensores, ast potius hoc ago, Religionis optimæ quia antiquissimæ & bonarum literarum propugnatores arcesso, ad quarum Patrocinium non invitati accedetis scio, quum ad has res summas à teneris utrumq; formârunt piissimi parentis cura, & Doctissimi Episcopi præcipientis institutio. Quod minus Latine piissimi dicerem excusatius mihi erit quam olim Antonio, de quo Tullius in Philippicis tu porro ne pios quidem sed piissimos quæris, & quod verbum omnino nullum in Lingua Latinâ est, id propter ejus divinam pietatem novum inducis. Accipite ergo, Illustres Heroes, hoc tantillum tributum æqui, in animi illius grati specimen, qui vobis fausta omnia precabitur, & quæ potest, præstabit.

J. A.

D.

H.

Grac
fortir
etiam
tare;
prim
loco
& j
clia
titul
re de
coace
huj
habit
natio
wop
heic
Syne

CONJECTURA

CIRCA Ἐπινομήν

D. CLEMENTIS ROMANI, &c.

EXile quiddam etsi non facile adeo aggredi videor quum de singulari voculâ, quæ tamen nusquam alibi occurrit agendum erit deinceps ; jam vero a verborum minutis Grammaticorum more ordiendum, ut inde ad intimiorem rei sensum perveniamus. Sciendum itaque (quodcunque tandem sibi velit hæc vox Græcis auribus incognita Ἐπινομήν) deduci eam certò ab Ἐπινέμω, totque fortiri posse significationes quot & patitur fons ejus & origo. Monendum etiam particulam ἐπι in Compositione verbi vim sæpius nullo modo immutare ; νέμω autem quatuor hæc sonat, *habito, pascō, administro, distribuo*, primo igitur sensu Ἐπινομήν quum de variis Personis eodem tamen ut heic loco agitur significare potest eorum cohabitationem. Nec inane profus & jejenum erit hoc dictum si memores neminem in Ecclesiâ primævâ ordinari deinceps posse Episcopum sine Conc. Sardic. Can. titulo, unicumque uno solo gaudere, atque incumbere 14. 15. debere sedulo intra parœciam suam officio, hæc jam coacervata adeo unicuique fere sunt perspicua ut futilis sim si recitandis in hujus rei fidem canonibus immorabor, at petis cur itaque hæc in Româ cohabitatione indulta tum erat ? Dicam verbis Epiphaniij super eandem coordinationem prolatis, διὰ τὴν Ἀποστόλου πολλὰν ἐπὶ ταῖς ἄλλαις πατρίδας, ἢ πορείαν ἐπέλεσθαι, μὴ δύνασθαι δὲ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἄνευ ἐπισκόπου εἶναι ; ἐπέλεσθαι heic idem est ac πορεύεσθαι ut videre est apud Sophoclem, Aristophanem & Synefium σύγχρονον Epiphaniij, ita ut πορείαν redundare videatur ni existi-

mes sanctum hunc genere Hebraum Gentili more locutum; recte igitur Petativus reddit, quia *Apostoli* (Petrus Sc. & Paulus) *in alias regiones Professionem susciperent, carere autem Episcopo Roma non posset.*

Diximus quod νέμω etiam significat pascō, hoc autem compositum cum ἐπι (quod non fit in aliis) ulterius aliquod innuit, ac identidem derivatum ἐπινομία ejusdem valoris cum quā est ἐπινομή. Exponitur apud Xenophontem (pæd. 3.) jus pascendi in alieno vel inter se; hinc ergo si ad Christi gregem transfers hæc Beati Patris mens elici posse videatur, nimirum tale pro re jam natā brevī tamen ut plurimum cessaturā largiri pascuorum commercium ut integrum pluribus Ecclesiā sit pastoribus junctim, & datā in unam operā plebem eandem pascere Christianam, erat autem quoddam Pastoralis muneris commercium nunquam interiturum, nempe ut in Unitatis Ecclesiasticæ Symbolum licebit Episcopo in alienā Ecclesiā sacrā facere, sic D. Polycarpus Aniceto consentiente in suā Ecclesia Romanā ut ex Irenæo apud Eusebium discas (Hist. Eccles. l. 5. c. 24.) Καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραχωρήσαν ὁ Ανικητός τὴν εὐχαριστίαν τῷ Πολυκάρπῳ καὶ ἐν τροπῇ δηλονότι. Melius hunc locum intellexit Doctissimus Valesius quam Franciscus Florens Aurelianensis qui in tractatu ad titulum 7 Decretalium de Translatione Episcopi vult Anicetum porrexisse duntaxat Eucharistiam Polycarpo non autem concessisse illi Jus sacra Mysteria celebrandi, mallem ego cum laudato in Latina legere, & Ancietus in Ecclesiā consecrandi munus Polycarpo honoris causā concessit nec temerè, quum constat quod apud probatissimos παραχωρῶ non est mera favorabilis concessio at potius cessio de potestate aut jure; sic apud Herodianum (l. 4.) οὐκ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ παραχωρῶ, cedo tibi imperium; de jure ut apud Demosthenem, τῇ πόλει παραχωρῶ τὴν τιμωρίαν, civitati cedo ulciscendi jure. Porro quum hoc fieri dicitur honoris causā, qualis (obsecro) esset honor si talis tantusque Polycarpus Eucharistiam ab Aniceto porrectam inter ceteros obtinisset? Quæ jam noviter dicta proprie spectant ad Jus pascendi in alieno, pauca restant annectenda de jure pascendi inter se. Quum regem vocat Homerus τιμὴν λαῶν observandum est non insolitos Romanos duos simul reges in eandem potestatem & ditionem adsciscere. Mitto Consules qui Juncti (teste Polybio l. 6.) unicum solummodo referebant regem. Mitto adoptivos Casares, qui superstitibus suorum insignium datoribus nihil fere ab aliis egregiis ac perfectissimis differebant. Mitto denique imperii dispartiti Heredes scriptos, quales fuere tres Constantini M. Filii, at eos maxime velim qui ejusdem simul summæ potestatis erant consortes. Ad hanc classem accersendi sunt Severi Imperatoris duo filii Antonius Caracella & Geta, qui defuncto Patre pariter illo ita volente ab exercitu Imperatores salutabantur, simul etiam jus diversum licet ex eadem fellā dicebant, nec unquam Imperii Romani Provincias quod Geta fun-

stum

sum fuit inter se diviserunt, hæc strictim dicta habeas laxius ex *Herodiani* l. 3. c. 4. idem quoque non absimile adnotat (1.7.) de Imperatoribus *Maximo & Balbino* a Senatu *Romano* electis. At inquires quorsum hæc omnia? Dicam breviter, potuit id in Ecclesiæ regimen subinde cadere, quod & in reipublicæ, præsertim quum tam arcta adeo inter Civiles & Ecclesiasticas dignitates intercessit affinitas, ut eadem officiorum ac ditionum nomina sortitæ sunt utræque, sæpissime etiam & terminos, quod forsan plenius monstrabitur si vel deperditas chartas recolligendi dabitur copia, vel redintegrandi opportunum otium dissertatione de diœcesi veterum tum Ethnicorum tum Christianorum. Sed tandem quo vocat cœptum redeo, non improbabile prorsus est duos unâ Episcopos junctâ operâ eandem gregem pavisse. Disertissimus hujus rei testis est *Epiphanius* (adversus Carpocratem, *Her.* 27. li. 1. Tom. 2.) ἐν Ῥωμῇ γενέσθαι πρῶτοι Πέτρος & Παῦλος οἱ ἀπόστολοι αὐτοὶ & ἐπίσκοποι, *Romæ primi omnium Petrus & Paulus Apostoli pariter ac Episcopi fuerunt*, ast hanc de *Petro & Paulo* quæstionem in medio relinquam, dixisse contentus *Epiphanium* a nullo quem novi ita opinandi ansam arripuisse ni forte ab *Eusebio* (1.3. c. 2.) cui hæc sunt verba. τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας μὲν ὁ Παῦλος & Πέτρος μαρτυρεῖται πρῶτον κληρεῖται ὁ ἐπισκοπὴν Λίνος, *Post Pauli Petrique Martyrium primus Ecclesiæ Romanæ Episcopatum suscepit Linus.*

Idem autem *Eusebius* (c. 4.) quum ex professo Episcoporum *Romanorum* Catalogum orditur *Paulum* expungit. Λίνος ὁ πρῶτος μὲν Πέτρον τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ κληρωθεῖς. *Linus vero primus post Petrum Ecclesiæ Romanæ Episcopatum adeptus est*, hinc mirari subiit quosdam non indoctos contra sanctissimorum Patrum & Historiæ antiquissimæ fidem tam præfractè negâsse *Petrum* unquam fuisse *Romæ*, è contra testes sunt locupletes *Irenæus*, *Tertullianus*, *Cyprianus*, *Origines*, *Petrus Alexandrinus*, *Lactantius*, & ex eorum quæ interciderunt Monumentis, noster hic *Eusebius*. Absit vero nostris moribus quàm longissimè ut qui inter Religionis Restauratæ propugnatores nomina profitemur, plus studio partium quam veritatis ducamur. Metuunt autem quidam ne dato *Petrum Romæ* fuisse & Episcopum, fiat inde apparatus ad Primatum Papæ, quum revera si Patres consules, summa qua meritò prærogativâ gaudeat *Romana Ecclesia* hæc est, quod fuit Ecclesia Apostolica & matrix, sed non sola, eadem enim Privilegia deprædicantur de aliis Ecclesiis quarum reliqui Apostoli fundamenta posuerunt, ut videre est præsertim apud *Tertullianum* (1. 4. adversus *Marcionem*) at de coepiscopatu *Petri & Pauli* (si modo constare possit) hæc reddenda est ratio, quòd hic Gentium, ille Circumcisionis Apostolus esset pariter ac Episcopus, quumque uterque Christianus factus populus *Romæ* habitasset frequens, ornabat seorsim hic & ille sedulo provinciam quam primò nactus erat, ast dato

hoc

hoc non erit æque probabile divisas post Apostolorum Martyria mansisse Ecclesias ita ut *Linus Petro, Clemens Paulo* Successor constitueretur, quum frustra eris si hanc rem quasi apud antiquissimos crebrius factam quæres, nisi quod *Narcissus & Alexander* ultra commodos annos priore jam senefacto consortiti sunt Episcopatum *Hierosolymitanum* (*Euseb. Hist. lib. 6. cap. 8. & 11.*) & quod *Anatolius* ita in consortium adscitus à *Theoteco Casarea* Episcopo imperante *Diocletiano* (*Euseb. Hist. Eccles. l. 7. cap. 32.*) nihilominus certum est post aliquot à Christo Centurias hanc sociam potestatem Episcopalem à Meletio Patriarchâ *Antiocheno* oblatam *Paulino* fuisse non improbante Ecclesiâ, quo tolleretur grave & diutinum inter Catholicas Schisma (*Theodor. Eccles. Hist. l. 5. c. 3.*) cujus oratio non solum ad rem spectat, verum etiam utitur eadem ipse *Meletius* depascendo translatione: Quoniam me quoque (inquit) gregis hujus Dominus custodiæ præfecit ovium, & tibi aliæ sunt commissæ, cum sit inter pecudes pietatis communitas, jungamus amice caulas & solvamus contentionem Magisterii, communiterque in Pascua agentes ejus oves communiter curemus, sin solum ipsum concordiam impedit remove & hanc contentionem conabor, nam ubi ego in illo divinum collocavero Evangelium utrinque assideamus uterque. Hæc ille pro suâ summâ mansuetudine ac pacis studio. Quæ tamen a *Paulino* minime probata causa jure erant, ut quum mortuo Meletio integrum Patriarchatum anibiret ille. Refragabatur sacerdotum cœtus, indignum ratus eum mortui solum capeßlere qui Meletii consilium respuisset (*c. 23.*) de hoc pio optimi Meletii ad refarciendam unitatem conatu recta institui possit apud æquos judices æstimatio, cur enim non licuisset illi quum nihil aliud agendum restabat his placidis mediis Ecclesiam tum partitam consolidâsse, et si plerumque consortium potestatis subditos convellit, prudenter quocirca de hoc cautum est olim in Ecclesiâ: Quum *Novatianus* se in Episcopum *Romæ* evehi curavit contra ritè consecratum *Cornelium*, Synodus *Africana* invasorem à suâ Communionem repulit; restante *Cypriano* qui cassam prorsus ac pro nullâ Schismatici habuit adulteram ordinationem. Qui in Epistolâ ad *Antonianum* de re ipsa agens hæc loquitur. Quum post primum secundus esse non possit quisquis post unum qui solus esse debeat factus est non jam secundum ille sed nullus est. In Ep. ad *Cornel.* hæc habet de retractatione quorundam in *Affricâ* *Novatianorum*: Confitemur unum Episcopum in Catholica Ecclesiâ esse debere: Ubi idem dicunt cum ipso *Cornelio* Epistolâ ad *Fabium Antiochenis* Ecclesiæ præiulem (*Euseb. Eccl. Hist. l. 6. c. 43.*) ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ad hæc verba adnotat *Valesius* haud solito acumine & candore. Ecclesia Catholica specialiter appellatur *Romana* eo quod radix sit & Matrix Ecclesiæ Catholicæ, ut ait *Cyprianus*. At forte alia mens est *Cypriani*; in hæc enim ad *Cornelium* Scribens de Episcopis pro-

priæ provinciæ : Inquit, observare ceperunt ut nulla Ecclesiarum ibi consentientium consensio discreparet, post pauca adjicit supracitata ita consentio videatur esse radix & matrix, hinc enim omnes omnium generum societates primò enatæ, atque inter ceteras, Ecclesiæ, quodsi Ecclesia *Romana* ita dicitur, omnes aliæ hinc traxere originem, nullus præter *Petrum* Apostolus aliquam fundavit. Hæc omnibus aliis (*Hieros. & Antioch*) ut mater filiabus sat multo est grandævior, si mecum senties etiam & cum *Terulliano*, quem pro Magistro agnovit hic Sanctus. De quo ad rem monendum erit plures præter *Romanam* annumerari apud illum (ut loquitur de præscriptione adversus *Hereticos*) Ecclesias Apostolicas, Matrices & Originales, quarum ex parte Catalogum habes adversus *Marcionem*, l. 4. Videndum porro quid ille de hac consensione seu unitate (de præscript.) est Communicatio (nimirum ut radix ramis, est appellatio fraternitatis, nempe quia eadem est matrix, atque ut altius repetam consensio five amor est radix & matrix respectu habito Epist. ad *Eph. c. 3*. Invenimus radicos in amore. c. 4. Agit de incremento Corporis Ecclesiastici in amore quum prius mentionem iniecisset parvulorum & coagmentationis membrorum, velle videtur formationem & surrectionem fœtus in matrice. At ut regrediamur, reperijs iudice *Vincentio Lyrinensi*, generalem consensionem circa fidem facere ut Ecclesia sit Catholica, ut hoc Titulo insigniatur *Romana* ejusque Episcopus salutetur Catholicus, non renuendum erit modo ita intelligatur Catholicus ut olim apud Juristas; sic enim illi Procuratorem *Cæsaris* appellabant qui unius integræ provinciæ fiscalem procuracionem gerebat, quod nomen postea abiit in Logothetes & ex ampla provinciâ seu diocesi factum, reor, quod Episcopus *Constantinopolitanus* scribit (sic & alii) οὐνο-μενικὸς, idem ac Catholicus. Quantum vero ad plures Episcopos in eadem sede pertinet *Theodoretus* qui Miletii factum probavit agnovit tamen hoc contra Canones fieri quorum primus est *Ostavius* Concilii *Nicani* ubi de Catharis Episcopis accedentibus ad Ecclesiam Catholicam decernitur.

Habeant locum *Presbyteri*, vel *Chorepiscopi*, Canonis ratio subjungitur, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν, ne in civitate duo sunt Episcopi. *Dionysius* Exiguus vertit in unâ civitate, ad alium prorsus sensum malè particulam Sexti Canonis detorquet in sua Synopsi *Alexius Aristinus*. Sic ille ἐν τῇ ἐπίσκοπῳ τῷ πρώτῳ διχα γίνηται γνώμης μὴ ἔσσι ἐπίσκοποι, si quis Episcopus citra primi sententiam creatus fuerit, ne sit Episcopus, at quis non videt Concilium *Nicanum* maximè prospexisse ut priore licet volente alius illi non adjungeretur Episcopus, hunc in errore sequitur *Simeon Logotheta* eodem usus Codice *Breviarii* Canonum, utrique Canonem 6 in duos scindunt, ac quum hoc modo in ipso textu scribitur, οὐκ ἔστιν ἑπὶ χρεὶς γνώμης τῷ μη-

μετρολίτη γένοιτο ἐπίσκοπος. ἢ τιθεῖται ἡ μεγάλη σύνοδος. ὥρισε μὴ δ' εἶναι ἐπίσκοπον, illi ut supra, immutatis juxta verborum sensu & Ecclesiæ regulâ; etsi quidem in Canone apud illos undecimo apud concilium octavo recte habent & εὐσυνται δύο εἰς μίαν πόλιν ἐπίσκοποι: *Nicæno* huic alios quasi idem dicentes, sc. *Can. Chalced. Con. 10.* 12. annectit *Photius* in *Nomo-Canone. c. 20.* verum quicumque attentius legerit *Can. 12. Conc. Chalced.* videbit non

Con. Affr. Can. 118.

tamagi de duobus Episcopis in unâ civitate quam de duobus ex uno Episcopatibus, de Metropolitibus quibusdam dicit, ἢ μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο κατέπευον, dein sequitur, μὴδὲν τιθεῖται πολὺ μᾶλλον ἢ ἐπίσκοπον, non longè post *Nicænum* Concilium nimirum imperante *Constantio* fiebat Canonis *Oἰαῖ* relaxatio quædam, eaque per Synodum Syrmiensem monentem *Felicem* tum dictum Episcopum *Romanum* & Clerum, ut *Liberium* jure Episcopum, ejectum tamen ab imperatore *Arriano* susciperent, ἀμφὶ δ' ἡ ἀποδόλιγος ἐπιτερεῖται θρόνον & κεινὴν ἱερατείαν μετ' ὁμονοίας, *Ut ambo sedem gubernarent, & simul sacerdotio fungerentur, absque ullâ dissensione,* (*Sozom. l. 4. c. 15.*) non est autem cur subdola hæc *Arriana* Synodus quæ sub periculi a *Samosatanianis* prætextu *Athanasio Affricano* aliisque optimis imposuit Concilii primi *Oecumenici* ac *Catholici* auctoritatem vel pauxillum convellat; rectè super hanc rem judicium profert *Sozomenus* docens *Felicem* modico tempore supervixisse, *Liberium*que solum Ecclesiam Administrasse, ταύτην γὰρ τῷ θεῷ διοικήσαντ' ὥστε τῷ Πέτρῳ θρόνον μὴ ἀδεῖν ὑπὸ δύο ἡγέμεσιν ἰδυνόμενον ὁ διανοίας σύμβολον ἔστι & ἐκκλησιαστικὴν θεσμὸν ἀλλότριον, quod quidem *Divina Providentia* ita dispensavit ne sedes Petri dehonestaretur a duobus præsulibus simul gubernata, quod discordiæ signum & ab Ecclesiasticis legibus est alienum. Mirum est hunc Canonem latuisse aliquandiu *D. Augustinum* adeò industrium, quum eorum omnium Apographum à *Cæciliano* Episcopo qui Concilio *Nicæno* interfuit *Carthaginem* allatum est, ut testatur *Aurelius* Episcopus *Carthaginensis* colloquens cum *Faustino* Ecclesiæ *Romanæ* Legato ad Concilium *Affricanum*, sic *Augustinus* Ep. 110. sedi cum Patre & Episcopo meo sene *Valerio* quod in Concilio *Nicæno* prohibitum nesciebam, hunc Canonem respexit *Pacianus* Epistola ad *Sympronianum* nec jus nec fas sacerdotii singularis patitur ut uno eodemque tempore duo sint ejusdem Ecclesiæ Episcopi, quocirca recte notat in *Chronico* suo etsi recentius multo sc. An. 310. *Ado Viennensis*; Canonica Autoritas est in unâ civitate duos Episcopos non esse. Est & alia juncta opera pascendi seu regendi quam *Plinius Secundus* de antiquo repetit, hoc est quum duo non eodem simul tempore sed per reciprocas vices rerum summâ potiuntur, librum de viris illustribus a *Preca Albanorum* rege incipiens hæc tradit, quod *Amulio* & *Numitori* filiis regnum annuis vicibus habendum reliquit & ut alternis imperarent.

rent. Nihil huic Administrationi occurret tibi simile in Ecclesiâ ni pro certo habebis, quod de *Clemente* nostro innuere videtur *Epiphanius*, habes hæc verba loco primùm ex hoc Patre huc transcripto. — ὁ ἀποστολικὸς (ἢ ἐπισκοπικὸς) ἥρωας λέγει ὅδ' ἐν μαζαῖς τῶν ἐπισκόπων αὐτῶ ἀναχωρεῖ ἀπ' ἐμοῦ ἐνεσταλήτω ὁ λαὸς τῷ θεῷ, *Et repudians (Episcopatum) vacabat opere, ita enim in quadam Epistolâ loquitur recedo ex eo instet Populus Dei.* Sanè hæc verba alicujus ad rem momenti essent si propriâ Personâ hæc dixisset *D. Clemens*, at post recitatam sententiam adjicit *Epiphanius*, ποὶ τῷ το συμβελεύων. *Hoc consilium quibusdam impertiens, & ex integro textu rem ita se habere constat, verba enim aut animi sensa aliis suggerit, πῶς ἂν ἐν ὑμῶν γενᾶται ἐκ ἐμῆς χάριτος ἐκχωρεῖ, Siquis igitur inter vos generosus, dicat si propter me seditio recedo, &c.* Quum ita de aliis agit non de seipso nihil hinc efficere posses ni tibi altibulabitur Historia probabilis (quæ quidem tacet) recessisse ab Episcopali munere ad tempus *D. Clementem*, denuoque eodem fuisse functum, unicum restat priusquam hinc transeamus monendum obiter, nimirum sententiam quibusdam stetit proximos *Divo Petro* Episcopos *Linum* & *Cletum* non fuisse *Petri* Successores sed Chorepiscopos, urbi quum ille abesset præfectos, favent equidem non nihil huic supracitata ex *Epiphanio* quod Apostoli profectionem susciperent in alias urbes, carere autem Episcopo *Roma* non posset, quid quod *Nicænus* Canon, qui plures simul in unâ parœciâ prohibet Episcopos, patitur tamen plures si dempto uno cæteri sint Chorepiscopi, hujus bellæ speculationis plerisque autor est *Onuphrius* ubi etiam irrefolubilem refecat nodum de serie Episcoporum post *Petrum*, *Clementem* sc. proximum ab eo extitisse Pontificem, hæc ille ex *Pseudodamasso*, i.e. *Anastasio* Bibliothecario qui vixit Anno 856. amplectitur, quæ quidem talia sunt ut uberiore non egent refutatione quum *Irenæus* & *Eusebius* in texendo *Romanorum* Episcoporum Catalogum *Linum* & *Cletum* æque pro Episcopis habent ac *Petrum* aut *Clementem*, atque ex his summæ antiquitatis & fidei scriptoribus corrigendi veniunt *Epiphanius* & adnotator *Petavius* vario circa *Romanorum Pontificum* seriem errore ducti, *Epiphanius* inter *Petrum* & *Anicetum* duos numerat *Evaristos*, *Petavius* intra hos limites *Cletum* & *Anacletum*, hunc immediate ante *Clementem*, illum ita post, quum revera quem ille *Epiphanium* sequens vocat *Cletum* idem est cum *Anacleto*, sed vagatur sine duce honesto quum *Anacletum* suum erigit nomine & Regiminis tempore diversum à *Cletò* quod videbis indubiè si *Epiphanium* conferes cum Antecessoribus sibi lectis *Irenæo* (l. 3. c. 3.) & *Eusebio* (l. 3. Hist. Ec. c. 15.) apud utrosque invenies *Anacletum* sive *Anenacletum* eum ipsum fuisse quem *Cletum* nomine vocat *Epiphanius* pariterque proximum *Clementis* Successorem *Evaristum* (*Iren.* ibid *Euseb.* l. 3. c. 34.) cavendum autem ne cæspites quum apud Latinum *Irenæum* leges (l. 3. c. 4.) *Cerdon Romanum* venit sub *Hygino*

qui fuit *Octavus* Episcopus, Legendum proculdubio fuit *Nonus*, ni dixeris hunc institui censum excluso inde *Petro*, quæ quidem computatio locum obtinet, quum edit origines post hunc Apostolum & *Paulum* quod fit capite præcedente, at heic non dicendus erat *Hyginus Octavus* sed *Nonus* Episcopus. Si modo *Petrus Roma* fuit non solum Apostolus verum etiam Episcopus. Sed quid multa? Non tantum rem, sed & verba *Irenæi* olim sic habuisse duobus testibus probabitur. *Eusebius* hæc ipsa ab *Irenæi* fonte petens sic exscribit, Κέρδων (ἦλθεν εἰς Ρώμην) ἐπὶ Ὑγίνῳ ὅς τιν' ἦν ἐπίσκοπος, (l. 4. c. 11.) Similiter & *Epiphanius* qui in redarguendis primis Hæresibus *Irenæi* vestigia fideliter premit, sæpe etiam & plurimas paginas propalato nomine ad suum transfert; is in hæresi 41 Cerdoniano-
rum non aliter, ἔτι τινὺν ὁ Κέρδων ἐν χερσίν οἱς Ὑγίνῳ γέγονεν ἐπισκόπῳ τῷ ἑνα-
τον τὸν κληρὸν ἄγειν ἀπὸ τῆς τῶν περὶ Ἰακώβου καὶ Πέτρον καὶ Παύλον ἀπο-
λων διαδεχῆς. Priora hæc verba nostram controversiam expedient, ex se-
quentibus suborietur nova, hæc itaque sic potius veritas quam cum *Peta-
vio*, hic igitur *Hygini Episcopi temporibus vixit qui nonus clero præsidebat*, at
vide quid vult sententiæ clausula & quoad Grammaticam & quoad Histori-
am, prior difficultas patet in Phrasi, τῶν περὶ Ἰακώβου καὶ Πέτρον καὶ Παύ-
λον Ἀποστόλων, operam quærendo ludes si ut plerunque περὶ expones, pe-
riphrasis est, idemque significat ac τῶν Ἰακώβου, &c. Sic οἱ περὶ Σωκράτους
mere exponitur *Socrates*, verba hæc sic antecedentibus junge à *Successione
Apostolorum Jacobi, Petri & Pauli*. Jam quoad Historiam, quæ cura *Roma
Jacobus* incubuit, quo medio Successionem cepit ab illo *Hyginus*? Sciendum
est Patres omnes ita singulos ad unitatem referre Episcopos ut non raro
perobscore agunt, sic *Tertullianus* & præsertim *Cyprianus* quum ad unum *Pe-
trum*, jam vero quum de Apostolis Tractans sacra pagina affirmat incipien-
dum esse ab *Hierosolymis* eundem hic ex *Judeo* Christianus cursum institu-
it, à *Jacobo* sc. primo istius urbis Episcopo ita ordinante illum ipsissimo
Christo adeo ut principium unitatis ab hoc potius quam à *Petro* petendum
erat, adeo vere hanc rem tenuit *Theodoretus*, qui etsi in Epistolâ ad *Leo-
nem* Magnum maxima quæque de *Româ* prædicat, in Historiâ tamen (l. 5.
c. 9.) *Hierosolymitanam* omnium Ecclesiarum matrem meritò appellat. Quod
si hoc ultra necessarium videatur subtile, per me dicas hic quum designan-
dum erat tempus accumulari (quod & *Eusebio* non est insolens) plures
Patriarchas, ni obstabit successionis recensitus ordo summarie, quum docet
Hyginum nonum, quod ita intelligendum est ut tres Apostoli in eadem me-
tâ p primâ constituerentur, *Jacobus* quasi à suâ urbe *Petrum* emittens quum
ibidem Apostolorum Collegio præsidebat, *Paulus* quasi adjutrices manus
porrigens; Supremam hanc inter Apostolos sedem nactus est *D. Jacobus*
non aliâ ratione quam quod congregandi locus *Hierosolyma* sua fuit Pro-
vincia.

vincia. Is mos invaluit postea in aliis Conciliis nisi quando præsidem dabat Imperator, sic in Concilio Arelatensi sub *Constantino M.* præsidebat *Marinus* istius urbis Episcopus, quamvis aderant etiam *Sylvestri Romani* Episcopi legati, hujus convocandi causa erat Donatistarum *Schisma*; Donatistæ enim contra *Cæcilianum* ritè electum & consecratum *Carthaginensem* Episcopum Majorinum ordinarunt Episcopum, hæc prima seges seditiosi Schismatis, antea tamen jacta sunt sub Mensurii Episcopatu *Cæciliano* adhuc *Diacono* à famoso Donato perniciola semina, hujus Concilii judicium à *Cæciliani* causâ contra Majorinum stetit, prout nuper antea factum erat *Præsidente* in Concilio *Romano* *Miltiade* ibidem Episcopo; ubi adnotandum in hoc *Romano* quod *Nicanum* Concilium antecessit, fuisse cautum (etsi omnes ad Ecclesiam revertentes Donatistæ (excepto uno Donato) recipiendi essent.) Nihilominus quod non sint duo ejusdem urbis Episcopi sed ut aliàs uni ex his provideretur regenda Ecclesia; quod fusiùs legas in Collationibus *Carthaginensibus*, *Augustino*, & *Optato*; è quibus præcipuè pulchram nectit Historiam de Schismate Donatistarum, doctissimus *Valesius*. Sed è diverticulo in viam, verbum hoc *νέμω* significat administro & conjugatum *νομῶ*, idem acsi præponeretur ἐπὶ præfecturam, hæc commoda esset tralatio nisi quod sub unâquaque aliâ cadit, nisi otiosi prorsus in alieno vixerint Episcopi, vocemigitur ita significantem missam facio; denique *νέμω* exponitur distribuo, pariterque ἐπι^{νέμω} ut apud *Platonem* in *Politicis*: Pervenimus jam tandem ad verum ἐπι^{νομῆς} sensum, verte itaque *distributionem* (sèu seriem) Successionis. Hæc Expositio placuit optimo amicorum pari *Hammondo* τῷ μακρίτῃ, & Reverendo admodum *Fellio* Episcopo jam *Oxonienſi* quos conjungere Pietas & Eruditio non vulgaris, hanc versionem non solum patitur vox ipsa, sed etiam integra *Periodus* omnes præ hac alias respuit, quæ sic legitur, Καὶ οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τῆς κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ χειρὸς ὅτι ἔχεις ἐκτελεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ἐπισκοπῆς διὰ ταύτων ἐν τῇ αἰτίᾳ προγνώσαν ἐιληφῶντες πλείαν κατέκτισαν τοὺς περιεργημένους καὶ μετὰ τοῦ ἐπινομήν δεδοκασαν, ὅπως εἰάν καὶ μετῴσων διαδέξονται ἐπεὶ δεδοκίμασθαι οἱ ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, & *Apostoli nostri per Jesum Christum Dominum nostrum cognoverunt contentionem de nomine Episcopatus oborturam, atque ob hanc causam perfectâ præscientiâ præditi constituerunt prædictos, ac interim seriem successionis dederunt ut in defunctorum locum alii viri probati succedere & eorum sacra officia exequi possent.*

Ex verbis ἐπι^{νομῆς} circumjacentibus conjectare fas erit eam ferre non aliam ab assignata nuper significationem, sequentia enim obscuram explicant per successionis distributionem, antecedentia indicant ordinationem eam factam, i. e. admissionem in Sacrum Ordinem priusquam mentio sit τῆς ἐπι^{νομῆς} hæc admissio innuitur hisce verbis κατεκτίσαντες περιεργημένους, prædicti

erant ii Episcopi probati Spiritu de quibus egit (p. 89 edit. Oxon. 2dæ) constitutio eorum erat seperatio ad munus, ut videre ibi est ex ipsius *Clementis* verbis, & ex citatis ex *Isaiâ* καὶ ταῦτά ἐστιν τὰς ἐπισκοπὰς αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ. Hæc quidem occurrunt in versione LXX virali non autem quæ de Diaconis adduntur, quum hæc lego gestit animus consulere super hoc Textu optimum (ut perhibet) humanissimi juxta ac summè docti Vossii LXX. Optandum sane erat in Reipublicæ literariæ pariter ac *Theologicæ* gratiam ut talem circa variantes LXX lectiones navarent idonei operam qualis nuper utiliter *Oxonii* circa Novum Testamentum impensa est, ita Procurante literis promovendis nato illius urbis Episcopo : Quod ad nostrum *Clementem* pertinet observatu cuipiam facile erit collatione inter ejus ex veteri fœdere Testimonia & LXX Translationem factâ rarò illum à sensu sapissimè ab eorum verbis discedere, de serie Successionis *Lini*, *Anacleti*, & *Clementis*, ego non ex professio ulterius agam, quum hoc opus & quod adjacet (uti spero) molitur qui inter nostros atque adedò inter omnes optimè possit doctissimus quidam Episcopus. Quod ego hac voce singulari ductus probandum in me suscipio hoc est, Apostolum *Petrum* sibi Successorem consecrâsse, aliosque Episcopos ad illius exemplum idem præstitisse quum ita postulabant res Ecclesiarum; quod hic de *D. Petro*, de *D. Paulo* etiam junctim dicitur ab *Irenæo* (l. 3. c. 3) fundantes igitur & instruentes Ecclesiam *Beati* Apostoli *Lino* Episcopatum Administrandæ Ecclesiæ tradiderunt, *Tertullianus* de Præscriptione adversus Hæreticos. *Romanorum* Ecclesia *Clementem* à *Petro* ordinatum edit. Quos testes utpotè industriâ ac antiquitate sup-pares si junxeris, conficies simultaneam duorum ordinationem. Ni existimandum erit dissensisse hos Patres quum *Irenæus* tertium post Apostolos ponit *Clementem*, *Tertullianus* à *Petro* primum, eodem illum ab hoc collocans gradu quo *Polycarpus Smyrnenfis* ab Apostolo *Johanne*, qui secundum utriusque censum primus ibi ab hoc constituebatur Episcopus, hinc illud fortè est quod perhibet *Hieronymus* in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum plerosque Latinorum secundum post *Petrum* Apostolum putasse *Clementem* fuisse Episcopum; *Tertulliani* nimirum autoritate ductos qui ab antiquissimis Latinis Scriptoribus *Apollonio* & *Victore*, quorum scripta interi-erunt, non viginti integris annis summotus per multa retro secula Latinorum Patrum exstitit Pater. Hæc de *Clemente* opinio longè ad feros nepotes demanavit; hoc exemplo sultus *Augustinus* (qui prima fidei fundamenta inter nostros *Saxones* Cantuariæ posuit, cujus sedis & primus dein factus est Episcopus, *Laurentium* sibi Successorem consecrabat, idem testantur inter nostrates Historicos non pauci, inter hos ducit agmen ob ætatis prærogativam *Gervasius Dorobernensis* monachus, sic ille. Processu temporis *Augustinus* *Laurentium* sibi sacraivit successorem ne rudis Anglorum Ecclesia Pastore destituta

destituta inciperet vacillare, pariter *Radulphus* de *Diceto* *Decanus* *St. Pauli Londini* quam referente *Beda* (l. 2. c. 3.) *Edelbertus* Rex construxerat, inquit, *Augustinus* pro se ordinavit *Laurentium* Episcopum; huc adicias *Gulielmi Thorn* *Chronica* qui iisdem ferè cum *Gervasio* de *Laurentii* Ordinatione verbis utitur, nihil quidem hi de *Clemente*, nec unde motus *Augustinus* successorem sibi constituit, at hæc reperies apud *Johannem Brompton* Abbatem *Jorvalensem*, cui debemus leges Saxonicas Latinè versas, ita ille in suo *Chronico*. *Augustinus* adhuc vivens *Laurentium* in Archiepiscopum *Doroberniæ* successorem suum ordinavit exemplo *Beati Petri* qui beatum *Clementem* simili modo suum ordinaverat successorem (col. pag. 735.) Quum huc dilapsi sumus priusquam ad altiora Ecclesiæ secula rescendamus aliam à finitimâ gente *Hyberniæ* instantiam demus, hanc habe ex vitâ sancti *Malachiæ* conscriptâ à *S. Bernardo* ut inter opera ejus indubitata rectè ponit *Bellarminus*, id factum erat in *Hybernâ* quod prævidet & prohibuit Canon Apostolicus, ibi enim Episcopi successores suos quasi ex Testamento legatarios genere cognatos constituebant; atque in sede *Armachanâ* (ut *Bernardi* verbis utar) nec parum processerat execranda successio, decursis jam in hæc malitiâ quasi generationibus quindecim. Deinque jam octo extiterant ante Celsum absque ordinibus. Antecedentia his verba sunt hujusmodi, etsi interdum defecissent Clerici de sanguine illo, sed nunquam Episcopi, quæ quidem graves circa Disciplinam corruptelæ in animum revocant *Caldeos* sive *Keldeos* quos in tantum crepat *Seldenus*, apud me quidem manet suspitio magnum fuisse a micitiæ & malarum consuetudinum Commertium inter Sacrilegos *Hybernos* & *Caldeos Scotos*, inter quos celebratissimus Abbas *Columbanus* in *Hii* insulâ, (in cujus honorem ferunt omnes *Scotiæ* Episcopi isti Abbati subijci debere) Monachus fuerat *Benckorensis* in regione *Lesmorensi* *Hyberniæ*, testante *Bernardo*, at tali disquisitioni superlegendum, donec hunc nodum solvet (ut accepi) in omni literarum genere versatissimus Episcopus *Asaphensis*. Sed ad *Malachiam*, *Celsus Armachanus* cognoscens quia moreretur (verba sunt *Bernardi*) fecit quasi Testamentum quatenus *Malachias* deberet succedere sibi quod nullus videretur dignior qui Episcoparetur in sede primâ; & paulò post, paucis decursis diebus *Celsus* moriens misit baculum suum *Malachiæ* tanquam sibi successuro; de *Malachiâ* idem narrat, *Gelasium* ab illo ordinatum & in primâ sede positum, ipsum verò hinc ad Episcopatum *Dunensem*, unde venerat, recessisse. Sed jam superiora consulamus tempora, *Anatolius* cujus jam antea mentionem injecimus identidem à *Theoteco* *Cæsareæ* *Palestinae* Episcopo in sibi successorem ordinatus est Episcopus, τὸν πρῶτον ὁ τῆς Παλαιστίνης Καισαρείας ἐπισκοπῶν. Θεότεκνον. χεῖρας εἰς ὁπισθοπὴν ὁπτιθεὶς διὰ δοχὸν ἑαυτοῦ μετὰ τελευτὴν ποιεῖσθαι τῇ ἰδίᾳ περιτομῇ περνούμενον. Hinc *Theotecnus*, *Cæsareæ* *Palestinae*.

Palaestinae Episcopus primus manus in Episcopatum imposuit, Successorem illum
 Ecclesiae suae deservens (Euseb. Hist. l. 7. c. 32.) dicit primus imposuit ma-
 nus, quia hic Anatolius postea factus est Laodiceae Episcopus non quasi al-
 tera ejusdem deinde institueretur ordinatio, sed quod ea manuum impositio
 quae primò facta est in Episcopatum Casarea accedente Laodicensis Ecclesiae
 electione novâ interviebat etiam Episcopali ibidem fungendo muneri;
 quocirca cautè nihil ultra adjicit Eusebius quam quod mortuo Episcopo Lao-
 diceae à fratribus illius loci detentus est Anatolius, sequuntur verba, quae ir-
 recitata ante hæc, de Anatolio cursim adnotavimus *ἐπὶ οὐκ ὀλίγον τινα χρόνον*
αὐτῷ τῆς αὐτῆς πρεσβυτείας ἐκκλησίας, ambo aliquantisper eidem præfuerant Ec-
clesia, hinc & ex Alexandro Narcissi in eadem sede coepiscopo exempla
coadjutorum disparia licet traxere finitimarum Ecclesiarum posterì, quos
jure perstringit ea de re Valesius; alterum est ab hoc instituto non multum
abluens notatu dignum, quod quum Canones contra ordinandum Succes-
sorem quam maximè invaluerunt, plerumque tamen factum fuisse ut jam
moriturus Episcopus aliū sibi substituendum nominaret, quem à decessore
commendatum rarissimè ab hac dignitate excidisse comperimus. Parilis
etiam fuit mos Philosophorum Scholis, testantibus Diogene Laertio & Eun-
apio Sardonio de vitis Philosophorum. Sed quum jam ad exitum vergit
prolixa satis de tantillâ voculâ dissertatio monent quid in contrarium pro-
ferre & tempus & rei agenda fides, hanc non Ecclesiae primæ placuisse
consuetudinem testantur ejus Canones. Primas demus illi quæ sub Apo-
stolorum nomine venit, Numero 76. ὅτι μὴ χρὴ τὸν ἐπίσκοπον τῷ ἀδελφῷ ἢ
τῷ υἱῷ ἢ τῷ ἐγγύῳ συγγενεῖ χειροτόμενον τὸ ἄξιωμα τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονεῖν ὃν
αὐτὸς βέληται, κληρονομῆς γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς ποιεῖται ὃ δίκαιον τὰ τῷ θεῷ χειρο-
τόμενον πάθει ἀνθρωπίνῳ, ἐπεὶ τὴν τῷ θεῷ ἐκκλησίαν ὑπὸ κληρονομίαν ὀφείλει πλε-
ναῖναι, εἰ δὲ τίς τῷ τοιοῦτοι ἀκούσῃ μὲν ἔστω ἡ χειροτονία αὐτῷ αὐτὸς δὲ ἐπιτιμῶν
ἀφορισμῷ. Quod non oportet Episcopum fratri vel filio gratum quid præstan-
tem ad Episcopatus dignitatem quem vult eligere, Episcopatus enim Heredem fa-
cere justum non est, ea quæ Dei sunt humanâ affectione largientem, nec debet
Ecclesiam Dei pro Hereditate ducere, si quis autem hæc fecerit irrita sit electio,
ipse autem segregatione mulsetur. Non est cur existimes hunc ut & reliquos
ita ab Apostolis constitutos & à Clemente literis mandatos, nec ex adverso
sequiori sensu plane Apocryphos. i. e. Omni prorsus carentes Fide &
Autoritate, si quis Gelasium nobis objicit adeat usquequaque Doctissimi
Episcopi Cestriensis sancti Ignatii vindicias ad pag. 44, &c. De Apocryphi
verâ ac vetustâ significatione videat summi Vossii de Sybillinis, cap. 7. At
dices, quum hos Canones non ab Apostolis constitutos esse fateris, cur itaque
te conjectante Apostolorum Canones vocantur à Constantino M. & apud
Concilium Ephesinum? respondeo antiquioribus solenne fuisse receptas omnes
 in

Ecclesiâ primâ regulas si alii laterent autores Apostolis tribuisse, huc spo-
 ant *Tertulliani* verba libro de coronâ militis, si legem nusquam reperio
 quitur ut traditio consuetudini morem hunc dederit, habiturum quan-
 que Apostoli auctoritatem ex interpretatione rationis. Et quod ad hunc
 sum Canonem pertinet regulam fuisse in Ecclesiâ sat diu ante *Constanti-*
 colligere est ex *Originis* homiliâ super Numeros vicecimâ secundâ,
 um illius esse patet eo quod iniquissimorum censuram effugit, ubi de
 cessione *Moyse* agens, hæc addit, discant Ecclesiarum principes succes-
 ses sibi non eos qui consanguinitate generis juncti sunt, nec qui carnis
 propinquitate sociantur Testamento signare, neque hæreditarium tradere
 Ecclesiæ principatum, quis non videt hæc Canonî Apostolico supra allato
 re consonare? de quo Canone ulterius notandum, prohiberi non so-
 lum propinquos successores verum etiam & alium quemcunque eodem
 modo designatum, quod & observavit *Balsamon* Scholiis in hunc Ca-
 nonem, οὐδὲ εἶπε ὅτι καὶ πρὸς ἀλλότριον ὡς ἀπέμνη ὁ ἐπίσκοπος τὴν ἐπισκοπὴν
 αὐτοῦ γνήσιον, tu autem dic quod licet ad alienum Episcopus suum trans-
 misset Episcopatum idem erit, hæc rectè infert Scholiastes ex iis verbis
 χειροτονῶν οὐ αὐτὸς βέλεται. Siqua fides apud quempiam Canonibus *Ara-*
 bicus Concilii *Nicæni* manet, legat in *Labbeo* Can. 48. Latine editum, ut
 nullus Episcopus dum vivit alterum eligat qui post mortem loco suo suc-
 cedat, &c. Sepositâ autem hujus ad minimum dubii auctoritate, abun-
 dè satis contra hanc incommodam consuetudinem consultum est à pa-
 tribus *Nicænis* Can. 4. ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν
 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι, εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοῖσιν ἐξ ἅπαντ' ὅσοις ἐπὶ
 τὸ αὐτὸ συναγμένους, συμπληρῶν γινόμενων καὶ τῶν ἀπόντων, χειροτονίαν ποιῆσθαι.
 Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus qui sunt in Provinciâ E-
 piscopis constitui, si vero hoc difficile fuerit tres omnino in idipsum conve-
 nientes, dummodo consenserint qui absunt, ordinationem faciant, quum ita
 præcipit lex Ecclesiastica, perinde est ac si sanxisset Episcopum non
 debere proprium successorem ordinare. Sic intellexisse videtur hæc
 verba Concilium *Antiochenum* Can. 23. ἐπίσκοπον μὴ ἐξῆναι αὐτῷ αὐτῷ
 καθιστᾶν ἑαυτῷ διάδοχον καὶ πρὸς τῇ τελευτῇ τῆ βίης τυγχάνει, εἰ δὲ τί τοι-
 ῶν γίνοιτο ἀκυρὸν εἶναι τὴν κατάστασιν, φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμόν τὸν
 ἐκκλησιαστικὸν περιέχοντα μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἢ μετὶ συνόδου καὶ
 ἐκκλησίας ἐπισκόπων. Episcopo non licere alium pro se successorem con-
 stituere, etiamsi sit in fine vitæ, siquid autem tale fiat irritam esse hujus-
 modi constitutionem, servetur autem statutum Ecclesiasticum quod continet
 non aliter fieri oportere nisi cum Synodo & iudicio Episcoporum. Statutum
 Ecclesiasticum non aliud esse potest quam prior laudatus Canon, quod

miror fugisse *Zonaram* & *Balsamonem* ; & jam nè Novatores quod
 interest simodo potuerunt, ex antiquâ Ecclesiâ velut inimicâ triumph
 agant lætum, sciant *Clementis* aliorumque ordinationem cum seque
 bus Ecclesiæ placitis probè consistere, si pensculatiùs meditentur u
 usque actionis rationes, facta est Ordinatio Successoris ad evitand
 Schisma, prohibita dein est eadem ad præveniendum privatum affectu
 & quum hujusmodi lex non est moralis, tota ejus vis à ratione prop
 quam lata est pendeat, quodocunque visum est Ecclesiæ diversam la
 tuere.

FINIS.

ADVERSARIA
IN
EPIPHANII
EXPOSITIONEM
FIDEI CATHOLICÆ,
PARITER ET IN
ANIMADVERSIONES
PETAVII

Super hanc.

QUum pro more ac beneficio meo, ut in cæterorum sic & in hujus autoris libris ad oras inter legendum adscripseram quæ isthuc spectare viderentur, necessaria præcipuè in hac fidei *Catholicæ* Expositione occurrebat materia, quæ si Titulum & rem ipsam respicis rectius & publicè exponenda erat. Quis enim nisi vecors prorsus talia quæ sequuntur quasi *Catholica* nobis obtrudat? at heic scias velim nullam nobis de fide *Catholicâ* cum *Epiphanio* intercedere controversiam. Quod ad hanc vindices illius sumus contra Jesuitam *Petavium*, quod autem ad minora spectat, qualia sunt leges & consuetudines Ecclesiasticæ constat circa hæc haud obscure errasse *Epiphanium*.

Testis sit vel ipse *Petavius* qui in hac fidei Expositione falli illum contendit in recensendâ die Dominicæ Passionis.

Sanctus *Epiphanius* in hoc tractatu poculum Eucharisticum vocat αἷμα χειρῶ ἀκρατον ἀληθές, ad quæ verba *Petavius* in libri Margine hac nota, *Ecclesia verum Christi sanguinem seu vitis quotidie largitur.* At hoc *Petavius* non largiendum est suo, id est *Romano*, sensu, in Sacramento per os bibi ipsissimum Christi sanguinem; bibimus quidem figuram veri & participamus hujus, ut addit *Epiphanius* de corpore Christi, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐκ ἐν δὲ κήσει, vinum autem ibi sumi discas ex priori parte periodi, quum vocat potum κώπριν τῆς ἀμπέλου & βότρυν τῆς εὐλογίας, & ex proximè sequentibus patet hæc dici ad asserendum Christo verum corpus contra quod Hæretici quos Jam refutasset dixissent imaginarium. Præterea in proximo Paragrapho naturam utriusque Sacramenti tam hujus quam Baptismi explicat *Epiphanius* ubi quod *Romani* crassè dicunt corpus ille panem. Καὶ βρωσὶ μὲν ὁ ἄρτος. ἡ δὲ δύναμις ἐν αὐτῷ εἰς ζωογόνησιν, & *Panis* equidem est pabulum, virtus autem illi inest ad vivificationem, unde autem hæc virtus? Est secundum hunc ἐν χειρὶ ἰσχυροποιούμενη. Nec aliam Christi præsentiam in hoc quam in altero Sacramento assignat, virtutis sc. quum & ὁ δὲ ἡμεῖς ἡμῶν εἰς τελείωσιν σωτηρίας. Siquis adhuc præfractè clamat Sacramentalem sanguinem eum ipsum esse qui pro nobis fundebatur explicet si posset quomodo hic ab *Epiphanio* vocatur αἷμα ἀκρατον. i. e. *Sanguis immixtus* quum de fide tenemus de latere Christi perfosso emanasse eum sanguinem etiam & aquam. Huic loco affinis est alter in *Anchorato* quem dum male fide vertit *Petavius* gratulatur sibi quasi de spoliis amplis, insignis (inquit ille) locus quo *Dominici corporis in Eucharistiâ præsentia comprobatur.* Verba sunt σωτήρ ἡθέλησεν χεῖρτι εἶπεν τῷ το μὲν ἐστὶ τὸδε, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ λόγον, καὶ ὅς μὴ πνεύμων αὐτὸν εἶναι ἀληθινὸν ὡς εἶπεν ἐκ πίπτοι τῆς χεῖρτος καὶ τῆς σωτηρίας.

Ejus tralatio sic habet ex gratiâ pronunciare voluit hoc menum est hoc, neque quisquam est qui ei Sermoni fidem non adhibeat, nam qui verum illum esse non credit à gratiâ & salute prorsus excidit, quod in Latinâ versione criminatur hoc est quod à personâ Christi detorquet Græca ad Sermonem quum constat αὐτὸν ἀληθινὸν transferi debere ipsum veracem servatorem sc. ut patet ex proximis ὡς εἶπεν quæ sanè ille pro fide *Romanâ* peniteticuit. Ut ex Sermonum & rerum cognatione æstimetur agi de veritate substantiæ Corporis Christi in Eucharistiâ, reverà nihil amplius vult quam quod *Panis est representatio Corporis Christi.* Summa rei hæc est probare satagit S. *Epiphanius* humanum nostrum Corpus ad imaginem Dei esse fabrefactum, contra objicientes ulterius urget quod panis etsi non similis, dicitur Corpus Christi. i. e. (secundum nos) imago Corporis Christi.

Christi, ita & nos quoad Corpus, dissimiles licet plurimum, dicimur Dei Imago. Judicium esto alicujus non præoccupati; appello fidem ejus & justitiam si non hæc est auctoris mens nullum prorsus erit ad rem argumentum. Satis super venerandi senis verba & sensus dictum, accedamus jam (ut uberius non tamen clarius constet fides in hoc articulo Catholica) ad antecessorum a primâ origine *Patrum* Testimonia. Agmen ducit inter hos *Justinus* Martyr Apologiâ 2. pro Christianis, quum ille consecrandi Eucharistiâ Ritus tradidit, hæc adjicit, *διακονοὶ διδόντες ἐκ τῶν παρόντων μεταλαβὲν ἀπὸ τοῦ εὐχαρισθέντος. ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος.* *Diaconi distribuunt unicuique presentium ut participent cum in quo gratiæ actus sunt panem & vinum & aquam,* in eâdem bis deinceps vocat Eucharistiæ materiam panem non tamen communem sed Jesu carnem. Notandum hic est retinere Sacramenti *Elementum* panis nomen etiam ac post consecrationem, & quum non communis dicitur ita intelligendum ut non literaliter caro sit. Quale enim hoc effatum? caro non est communis panis, sed probè hoc dictum *panis Eucharisticus non est communis* quia inter sacra segregatus; ex hoc Martyre aut potius ex Ecclesiâ ita loqui didicit *Irenæus*, a terrâ panis percipiens vocationem Dei jam non communis panis (l. 4. c. 43.) & ex his *Cyrillus Hierosolymitanus* labentibus sæculis iisdem fere verbis. Sed ad *Justinum* respiciamus Dialogo cum Tryphone Judeo (edit. Paris 1615. pag. 259.) ἡ τῆς σιμυδάλεως προσφορὰ ὡς ἄνδρες ἢ ὑπὲρ τῶν καθαιρομένων προσφέρεται ὡς λαοδοσία, τύπη. ἢ τὸ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας ὃν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πάθους ἢ ἐπαθεν ὑπὲρ τῶν καθαιρομένων τοῖς ψυχαῖς. *Simile oblatio o viri pro purgatis a leprâ offerri tradita figura fuit panis Eucharistiæ quem in recordationem passionis quam sustinuit pro purificatis secundum animas offerre præcipit Christus.* Quid clarius? Quid magis perspicuum dici potuit? Quis nostrum animi explicando sensui aptiora verba excogitasset? Nullus hic subterfugio locus, nec regerant panem offerri in usum Agaparum aut Pauperum absentium aut tantum Eulogia fuisse, est enim ut vides *panis Eucharistiæ in recordationem passionis Christi.* Eandem doctrinam profitetur *Clemens Alexandrinus* in *Pedagogo* l. 2. (edit. Paris 1629. pag. 151.) διτίδον δὲ τὸ αἶμα τοῦ κυρίου, τὸ μὲν γὰρ ἔστιν αὐτῷ σάρμην καὶ πνεύματιν, καὶ τὸ τοῦτο ἔστι πᾶν τὸ αἶμα τοῦ Ἰησοῦ τῆς κυριακῆς μεταλαβὲν ἀφ' ἑαυτοῦ. Sequitur ad finem cap. (p. 158.) Testimonium omni exceptione majus, μετὰ λαβὲν οἶνον καὶ αὐτὸς (ὡληρ) καὶ εὐλόγησεν τε τὸν οἶνον εἰπὼν λάβετε πᾶν τὸ μὲν ἔστιν τὸ αἶμα, αἶμα τῆς ἀμπελῆς. *Accipit vinum & ipse (servator) dicens accipite bibite hic est sanguis meus, sanguis vitis.* Urget ulterius *Clemens* quod benedictum jam fuit bis à Christo dici vinum, hæc ille contra Encratitas, quod si vinum factum esset Sanguis Christi fortis militasset hæc instantia ab Encratarum parte, Christum sc. ita à vino abhorruisse, ut nisi Transubstantiatum

tiatum prius gustasse non sustinuit. Prodeat in hanc causam & sententiam Latinorum antiquissimus *Tertullianus Catholicus* adhuc, in hujus Testimonii valorem etiam & in sequoribus scriptis hoc anticipare expedit, quod ille de suis jam *Montanizans* perhibet, ad doctrinam sc. probe consentire cum *Catholicis*, nullam (inquit) fidei aut spei regulam evertunt (1. adver. *Psychicos*.) Videamus tandem quid sentit de hoc Sacramento. 1. 4. adversus *Marcionem* (edit. *Basil.* 1550. p. 285.) acceptum panem & distributum Discipulis Corpus suum illum fecit hoc est Corpus meum dicendo, id est figura Corporis mei. Agit heic Pater contra vesanum *Marcionis* dogma asserentis Corpus Christi esse phantasma, probat veritatem Corporis *Dominici* ex veritate panis figuræ hujus. Ut sequitur proximis figura autem non fuisset nisi veritatis esset Corpus : Ad ulteriorem argumento suo fidem faciendam instat panem & in veteri Testamento Corporis Christi fuisse figuram. Eodemodo in prioribus contra *Marcionem* loquitur, in primo dicit panem esse quo ipsum Corpus suum representat (pag. 155.) in tertio Deus panem Corpus suum appellat. (pag. 209.) Similiter D. *Cyprianus*. Epist. 1. 1. Epist. 6. Dominus Corpus suum panem appellat, & sanguinem suum vinum appellat, Si *Novatianus* huic pani *Dominico* adunatus est, &c. Facile percipis panem & vinum mutari quoad usum non quoad substantiam, increpat Schismaticum *Novatianum* quod seorsim à plebe *Catholicâ* conventicula & Eucharistiam celebrabat. Quod Schisma unâ cum Hæresi traxit à *Novato* nisi ejusdem diversa sunt nomina. De quo *Cornelius Romæ* Episcopus ad *Fabium Antiochiæ* scribit quodnam jusjurandum a suâ plebeculâ exegit dum Eucharistiam porrexit, & ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν λαμβάνοντα τὸν ἄρτον ἐκεῖνον τὸ ἀμῆν, ἐκ εἰς ἀνέζω πρὸς Κορινθίον, λέγει. *Euseb.* Hist. 1. 6. cap. 43. Sequitur D. *Cyprian* Ep. 3. 1. 2. ad *Cecilium*. Non potest videri sanguis esse in Calice quum vinum desit quo Christi sanguis ostenditur. Sensus est ita in Christi Sanguinem mentis aciem defigere debemus quasi jam præ oculis in calice esset, at si desit vinum nulla prorsus erit hujus representatio. Legenti ulterius hæc occurrunt, Dominus noster obtulit idem quod Melchizedech, id est panem & vinum, suum sc. corpus & sanguinem calicis. Paulo post, Quum Sanguis nostræ dicitur quid aliud quam vinum *Dominici* sanguinis ostenditur. Plura hujusmodi habes per hanc Epistolam, restat in suffragium Origines idem cum Magistro suo *Clemente Alexandrino* tradens, is inter opera genuina Commentaria sc. in *Matthæum* (edit. *Rothomag.* 1668. pag. 234. vol. 1.) hæc habet δοκιμαζέτω ἕκαστος ἑαυτὸν & μεταλαμβάνη ἄρτον κρεῖν & ποτεῖν αὐτῷ, adjicit insuper (pag. 253. 254.) materiam hanc ὀνομαζέσθαι ἄρτον κυρίου vocari panem domini, multis etiam docet quod nomen, quæ utilitas percipiendi hujus Sacramenti, comedere fideles ἀπὸ τοῦ ἁγιαδέντος λόγου τοῦ & ἐνπύζει ἄρτου de pane verbo Dei &

Oratione

*Oratione consecrato, de utilitate identidem et ἔτι ἡ ὕλη τῷ ἄρτι ἢ εἰς ἀφελ-
δρῶνα ἐκβάλλεται, ἀλλὰ ὁ ἐπὶ αὐτῷ εἰρημένῳ λόγος ἔστιν ὁ ὠφελῶν, non ma-
teria panis quæ per secessum ejicitur sed super eum prolata oratio prodest.* Ne
quis jam conjecturæ locus sit tam substantiam quam usum panis immutari
extra dubium ponit dum sic rem claudit proximis, et τῶν μὲν περὶ τυ-
πικῆς et συμβολικῆς σώματος. Et hæc quidem de Typico et Symbolico corpore,
plurima hujusmodi suppeditant Antiquissimorum Patrum scripta Epiphani-
antecessorum quæ si singula recenserem nimius essem & fastidio; sufficiant
hæc ad exponendam in hoc articulo fidem Catholicam à quâ non absonat
hic sanctus Pater, uberior accedat Testimoniorum seges si fortè olim op-
portunum erit quod meditor, ea omnia ex trium ab Apostolis seculorum
Scriptoribus in medium adducere, quæ ad vexatas hujus ætatis inter Chri-
stianos quæstiones cujuscunque tandem generis sunt, spectare vide-
antur.

Postquam quæ ad fidem spectant, expeditet S. Epiphanius pergit ad
constitutiones ut vocat Ecclesiasticas, inter has duæ præcipuè tractandæ
veniunt, prior de cœlibatu Clericorum, altera de Orationibus pro vitâ
functis, quod ad priorem attinet hæc habet Epiphanius, ἡ ἀγία ἱεροσύνη ἐστὶ
— ἐξ ἐγκρατευομένων τῶν ἰδίων γυναικῶν Sacerdotium constat ex continen-
tibus à suis uxoribus, in hæc Petavius, Nota hunc locum quo cœlibatus Cleri-
corum adstruitur. Diversa Petavii notæ opponenda occurrunt plurima,
in primis autem memor sit hunc vivendi morem tribui constitutioni Ec-
clesiasticæ quæ non semper obligat conscientiam nec ulterius Magistrat-
um idoneum ut lex maneat, nisi dum legis ratio, quæ verò ea sit discas ex
primævæ Ecclesiæ statu, & ut D. Paulus de simili materiâ dicit, ob præsentis
angustias, at quod Petavio sufficiat cœlibatum Clericorum non hinc ad-
strui, probabitur ipsius Epiphani tempore continentiam a suis uxoribus
non imperari Clericis, nec antecedentibus sæculis per traditionem aut
Canonem Ecclesiæ Universalis exigi, ast contrarium prorsus agnoscit Epi-
phanus; etsi non laudat factum, ἐν τοις τόποις ἐπὶ τεκνοχρησὶν πρεσβυτέρους et
διακόνους et ὑποδιακόνους in quibusdam locis adhuc Presbyteri Diaconi et Hy-
podiaconi dant operam liberis procreandis, neque hoc in quibusdam locis
exteris, sed in ipsâ Epiphani Ecclesiâ notum erat, ut Diaconus huic Mini-
strans cum uxore suâ conviveret, si qua modò adhibenda fides erit fabu-
loso Epiphani vitæ Scriptori Johanni, quem talium mercium institor Simeon
Metaphrastes credulis exposuit: Negandum interim non est S. hunc Patrem
acerrimum fuisse hujus vitæ Clericalis vindicem, quod sanè illi meritò erit
donandum, quum æstimes quanto illi erat ad rem sacram usui, quumque
hoc vitæ genus monasticum simul cum ipsâ Religione Christianâ Juvenis
admodum amplexus erat, in firmatum Cœlibatum simul cum fide adolevit

& consenuit, nec est penè, quod vitio illi vertatur, si quum hoc utiliter voluisset, putasset etiam omnes horum omnium ordinum illius instar fuisse, at quia omnes dictum hoc in se recipere non potuerunt, benignius ab Ecclesiâ Clericorum infirmitati consultum est ut suas cum munere Ecclesiastico retineant, nec hoc merè indultum, sed & præceptum. Canon enim

Apostol. sextus prohibet *nequis Episcopus aut Presbyter uxorem propriam sub obtentu Religionis abjiciat*. Nugæ sunt quæ *Franciscus Sylvius* contra manifestum Canonis sensum molitur: Inquit hoc est non abjiciat à curâ; at qui ceddò Religionis obtentus esse possit ut vir Christianus ita habeat quasi odio conjugem propriam carnem? Quæ illa sunt primis seculis quæ qui seculo renuntiavit potuit uxori providere innuit Canon 40. Moriens possit uxori aut aliis derelinquere, ut ut hæc potestas eorum in sua esset certum est phrasin istam abjicere uxorem esse illi affinem apud D. *Matthæum* quâ innuitur repudium, idque adhuc clarius apud antiquissimos Patres videbis cujuscunque Ordinis clericos vasa sua nimirum uxores in puritate possidere debere. Dictorum testes sunt *Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Origines, Cyprianus, Eusebius*; quorum primus Stomat. l. 3. Matrimonium laudans contra *Basiliidis* Sectatores hac tandem profert (p. 448.) quum dixerat *Petrum & Philippum* liberos procreasse *Philippum* etiam filias viris tradidisse, & ὁ ὅς τῆ Παύλου ἐκ ὁ καὶ τὴν αὐτῆ προσηγορεύειν συζυγὴν ἢ περὶ ἐκείνου διὰ τὸ τῆς ὑπερησίου εὐσεβείας, & Paulus certe in quâdem Epistolâ non gravatur ipsius deprædicare conjugem, quam non circumducebat ut leviter sit succinctus in ministerium, mendosa est versio τὸ εὐσεβείας apud Clementem Sylburgii sic non magno ei esset opus, contra vim prorsus & mentem Græci. Ego ut jam legis, reposui ac ut postea deprehendi adstipulatorem habeo quadantenus doctissimum *Valesium*, sic enim ille in suo *Eusebio* exscribente hæc verba ex *Clemente* (l. 3. c. 30.) ut expeditior ministerium suum obiret. De Paulo nuptiis sociato videas D. *Ignatium* Epistolâ ad *Philadelphenses*, quorsum spectantia verba erasa ab iis quorum intererat in veteri admodum octingenta abhinc annis Manuscripto olimque in Collegio *Bailioliensi* apud *Oxonieneses* deposito ex literarum vestigiis prodidit sedulus ille reconditorum scrutator *Thomas Jamesus Academia Protobibliothecarius*, sequitur apud *Clementem* memorato libro (pag. 464.) & μὲν & τὸν τῆς μιᾶς γυναικὸς ἀνδρὰ πᾶν ἀποδέχεται καὶ Πρεσβύτερος ἢ καὶ διάκονος καὶ λαϊκὸς ἀνεπιλήπτως γὰρ ὡρώμενος, quinetiam & unius uxoris virum admittit (Apostolus) seu sit Presbyter seu diaconus seu laicus irreprehensibiliter Matrimonio utens, melius esset a re *Petavii* si dixisset Presbyterum admittit si a maritali thoro se continet, ast cernis quam contrarium: Progredere jam ad *Stomatium* l. 7. (pag. 741.) τὸ γὰρ μὲν δὲ εἶναι ὁ λόγος ἔρη λέγω & οὐ κατὰ τὴν γινόμενον

ὃ πλεονάζει τὰς ἀποστόλους, καὶ τῶ ὄντι ἀνὴρ ἐν ἐν τῷ μητρὶ ἐπαινέσθαι
 δύνανται βίον ἀλλὰ ἐκείνῳ. ἀνδρας νικῶ ὁ γάμος καὶ παιδοποιεῖ καὶ τῇ τῷ οἴκῳ
 προνοίᾳ ἐργασίαν. ἀδιδάσκει. πῶς τῷ θεῷ ἀγάπης γίνεται, uxorem au-
 tem ducere dico si verbum dixerit & ut convenit, qui enim est perfectus exempla
 habet Apostolos, sed ille viros vincit qui Matrimonio & liberorum procreatione
 & domesticā curā exercitus indivulsus tamen est a Dei charitate. Ex his ver-
 bis facile perspicis non solum periclitari doctrinam de Clericorum cœlibatu
 sed & aliam de perfectione virginitatis, verba illa ἐπαινέσθαι & quæ cir-
 cumjacent male redduntur apud Sylburgium, sic enim ille: *Et revera vir*
probat non in eo quod vitam elegerit Monasticam. Quam dissona sunt hæc
 a Græco? Ego mallem sic vertere, & revera vir in Monastico statu id-
 circo de medio tollere vitam ostenditur, ita enim ἐπαινέσθαι significat non
 uno in loco apud Polybium. Tertullianus etiam Montanizans Matrimoni-
 um sacerdotibus æquè ac Laicis concedit (exhortatione ad castitatem)
 p. 562, 563. *Vani erimus si putaverimus quod sacerdotibus non liceat Laicis*
licere—*Licebat & Apostolis nubere & uxores circumducere.* Origines etfi
 conjugium non expetiit ipse, tantum abest ut superiores in Ecclesiā or-
 dines isthinc arceat, ut àpertè profitetur sibi rationem non suppetere cur
 non his ineant Matrimonium (Comment. in Mat. pag. 364.) & (pag.
 395.) gloriandi materiam quibusdam hoc præbuisse καὶ μέγιστα ἐπὶ παν προνό-
 μοις προεδρίας ἡξιόμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁποιοῦνθαι θεοῦ ἢ πρεσβυτηρίῳ π-
 ριμῆς ἢ διακονίας εἰς τὸν λαόν τῷ θεῷ, & præsertim si proavis nati sunt qui E-
 piscopalis in Ecclesiā sedis prerogativum jus vel Presbyterii dignitatem tenne-
 rint vel Diaconi officio erga Populum Dei sancti sint, D. Cyprianus Clericum
 cum uxore suā habitasse docet ad Cornelium Epist. 8. l. 2. agens ibi de Novato
 Presbytero, unde Novatiani uterus uxoris calce percussus & partione properante
 & in parricidium partus expressus. Ex his constat de Presbyteri Matrimonio,
 & prole genitā etiam dum erat Presbyter, nunquam enim fieri potuit ut
 talium criminum, quæ huic impacta sunt, reus in Presbyteri dignitatem eve-
 heretur, sed quid conjecturā opus est? Quum sequentia clarè adeo lo-
 quuntur, propter hoc se non de Presbyterio excitari tantum, sed & communi-
 catione prohiberi pro certo tenebat. Eusebius à Dionysio Alexandrino narrat
 de Chæremone Nili urbis Episcopo & uxore ejus simul in montes fugam
 capeffentibus, quos non revertentes summā industriā quærebant, non ta-
 men usquam hos inveniebant iltius Regionis Christiani, nec ipsorum ca-
 davera nec barbaris ut alii in prædam credebantur cessisse (Hist. l. 6. cap.
 42.) quæ omnia existimandi copiam largire velle videantur fidelem hanc
 conjugationem in tantum Deo placuisse ut idem illis cessit quod & Eliæ
 non esse quia Deus hos susceperat. Quod venerandi hi Patres tradidere
 D
 scriptis,

scriptis, idem fuisse universaliter receptum evincit in Concilio *Niceno* *Paphnutius* hujus rei testis amplissimus, utpote qui Christianæ fidei lub *Maximiano* Martyr erat ad *Metalla* damnatus, (vid. *Socrat. Hist.* l. 1. cap. 11.) apud hunc nova lex dicitur rogari, ut Clerici ab uxorum concubitu abstinerent, è contra *Paphnutius* reclamat μή ζύγην ἐπιθεῖναι τοῖς ἱερομένοις, imponendum non esse Jugum sacratīs viris, & deinceps castitatem vocabat congressum viri cum legitima uxore, huic sancto viro Oecumenicum illud Concilium assentiebatur. Porro idem Historicus consuetudinem in *Thessalia* quasi peculiarem isti regioni ac sibi met novam notavit ut Clerici ab uxoribus amoveantur, cujus authorem statuit *Heliodorum Tricæ* Episcopum, addit insuper in Oriente nullā istiusmodi lege obstrictos esse Episcopos, πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐν τῇ χειρὶ τῆς ἐπισκοπῆς καὶ παῖδας ἐν τῇ νομίμῃ γαμῆτι πεποιήσαν. Multi enim illorum Episcopatus etiam sui tempore liberos ex legitimo conjugio susceperunt. (l. 5. c. 22.) Huc usque de sacerdotum conjugio vidimus Patrum & Canonum placita, hisce conformis erat Libertatis Ecclesiasticæ exercitium ipso *Epiphani* tempore, non solum quoad inferiorum ordinum Clericos verum etiam ad quod Episcopum tangit. *Synesium* *Ptolemaidis* velim, qui ad *Arcadium* Imperatorem cui accersitus *Epiphanius*, librum de Regno dicavit, quique (a *Theophilo Alexandrino* *Epiphani* adversus *D. Chrysostomum* socio foederato) conjugali vinculo ligatus, noluit jam in Episcopum sacrandus solenne hoc ligamen violare, juvabit loquentem audire, (Ep. 105.) περισσεύω τοῖνυν ἅπανι καὶ μαρτυροῦμαι ὡς ἦν πάντως ἐς ἀποτέλεισθαι καὶ δόξαξ ἀλλὰ βελήσομαι τε καὶ εὐξομαι συχνὰ μοι πάντῃ καὶ χρῆσθαι γυναικὶ παιδία. Quare hoc omnibus prædico ac testor neque me ab illā (uxore) prorsus sejungi velle — sed hoc utique cupiam ac testabor plurimos mihi & optimos esse liberos. Nunquam hoc consortium ante Concilium *Eliberitanum* 19 Episcoporum Ecclesiasticis viris interdictum. Vetat autem Conjugii usum Can. 33. at parvi aut nullius facienda est hæc autoritas, quum secundum *Bellarminum* aliosque doctissimos nullius planè est ponderis, nec Majoris apud nos sunt decretales *Syricii Papæ* aliorumque successorum super hanc rem quam jam tractavimus, etsi verum est hanc *Syricii* primam esse inter illas quas agnovit *Codex Romanus*. Secundam autem a *Sylvestro* inter illas quibus *Leo* 4. usus est in judiciis Ecclesiasticis. Utut hæc cujus nomen præ se ferunt, *Syricii* essent Epistolæ, quod non largimur, at seræ nimis ad auctoritatem veniunt, circa tempus sc. Concilii *Constantinop.* 2 Anno Dom. 428. secundum nonnullos, at in *Bellarmini* Chronologiâ. An. 385. quam stabilita esset longè antea aliterque ut probavimus, regula super hanc rem Ecclesiastica, quumque *Paphnutio* monitore statuisset Concilium *Nicenum* Nihil ex iis constitutionibus immutatum fore quibus indultæ essent Clerici uxores, & quod mihi in hac causâ pro summo est argumento quum *Sozome-*

nus (l. i. c. 23.) ex *Paphnutio* vocavit hanc constitutionem de Clericis
ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας ἐξ ἡμετέρας amoliri hujus antiquæ traditionis vim sitagens
 in notis *Valesius* nihil vetustius habuit quod opponeret, quum hæc *Epi-*
phanii ad quæ jam animadvertimus, verba, hæc quidem vera sunt, si tamen
 ingenuè agere velimus celandum non est ex his omnibus nullam fuisse post
 sacros Ordines Presbytero uxorem ducendi licentiam. Hoc non me solli-
 citum tangit cœlibem, utcunque tamen hoc in aliorum patrocinium jure
 merito dicatur, prohibitiones hæc non esse leges morales, ac idcirco esse
 dispensabiles, rationes nunc ac olim non easdem esse, nec pariter valere nisi
 quod *Paphnutii* ratio pro retinendis uxoribus ad vitandum sc. adulterium
 æquè fortis est pro recipiendis; ponè uxor *D. Pauli* peragrantis Ecclesiæ
 relicta est δια τὸ εὐσεβεῖς, at quandoquidem ii qui pedem in Ecclesiâ fixerunt
 ab hoc incommodo liberi, quæ vetat ratio quo minus post æquè ac ante
 sacros Ordines possint inire matrimonium? Præsertim quum hinc possint
 opportuniùs regulæ *Paulinæ* inservire monenti ut familiæ, cujus uxor pars
 est, prospiciant; præterea extra dubium est (quod monet *Suarezius* li. de
 legibus c. 20.) legem positivam, præsertim humanam, cessare (ut loquitur) ob
 defectum causæ finalis, hæceadem est cum illo quod nuper diximus legis ra-
 tionem, legem autem cœlibatûs Clericorum perpetui post susceptos ordi-
 nes sacros non divinum antiquitûs cenferi patet ex eo quod in supra memo-
 ratis dicitur Ecclesiastica traditio, quidquod Concilium Provinciale *Neo-*
casariense ex 17 Episcopis constans Canone 1. habet, Si uxorem duxerit de-
 poni ab ordine suo Presbyterum, quod si fornicatus fuerit vel adulterium com-
 miserit extra Ecclesiam abjici & ad Penitentiam inter laicos redigi, quod si de
 lege divinâ esset (ut duæ maximæ Ecclesiæ existimare videntur) gra-
 vius quiddam in illum fuerat sancitum. Vere quidem etsi subridiculè.
 Hunc Canonem notat *Sylvius*, Theologus Duacensis. Matrimonia sa-
 cerdotum nec dum videntur fuisse irrita isto tempore quum hic gravius puniatur
 sacerdos fornicans quam matrimonium Contrahens. Nusquam prohibet Cleri
 Matrimonium sacra pagina, nec ad hoc differentiam ponit illi a plebe Chri-
 stianâ, at quod huic affine est præcipit ut Episcopus sit unus uxoris vir, non
 quasi plebi licuit plures insimul superstites habuisse sibi nuptas, quamvis
 hoc propter Judæorum Christianismum profitentium pervicaciam eodem
 modo tulit *D. Paulus* quo *Moses* olim repudium, noluit tamen hos in cle-
 rum adscisci. Ita ut videatur Apostolus non prohibere cuiusque
 ordinis in defunctæ thorum aliam uxorem inducere Christianam, non
 tamen diffidendum erit veteres a Ministerio Ecclesiastico plerumque coer-
 cuisse *Digamos* quicquid tandem e contra *Theodoretus*, atque ad concilian-
 dam disciplinæ auctoritatem huc applicasse ea verba *Paulina*.

Notanter dixi plerumque coercuisse *Digamos*, non idem enim apud om-

nes primis Ecclesiæ seculis factum est extra res necessarias easque quæ ad fidem Christianam intimius spectabant. Origines agens de his Apostoli verbis : (*Comment. Matth. p. 362.*) vocat ζητῆμανον δύσληπτον καὶ δύσδεσφωτον in Digamorum gratiam allegat — δυνατὸν ὁρῶντες εἶναι βελτίους πολλὰ τυχεῖν πλεονεκτημάτων γεγονότων fieri posse videremus ut unius uxoris viris nonnulli his matrimonio conjuncti longè meliores essent. Adjicit insuper ut Digamus viduatus sit juvenis, Monogamus autem habeat uxorem ad longam senectutem. Modestè & hæsitanter de hac lege super rebus Ecclesiasticis (ut vocatur ab Origine) respondet forte Symbolicè intelligi de conjugio animæ Spirituali. Hæc quoque (ut ille insuper) dicenda sunt latas fuisse quasdam leges, non quasi præstantiâ aliquâ & excellentiâ præditas, sed quasi ad eorum qui legi subsunt infirmitatem accomodatas. Pergit ad tertiam solutionem, nonnunquam istiusmodi leges quum aliter se habet res non sine ratione immutari. Hoc est quod volunt Originis verba licet non sunt ipsissima, duriusculum quidem primâ fronte dictum, cessare regulam Apostolicam aliamque pro renatâ emergere, at nulli mirum videatur cui persuasum est sanguine & suffocatis licere vesci. Ast nodum hunc quem alii vix solvunt uno istu expedit audaculus ille *Criticus*, *Josephus Scaliger*, hæc in re licet in iisdem notis graviter hallucinatur, non improbabilis usquequaque, rotundè dicit *μῆας γυναῖκας ἀνδρα* nunquam significare *ἄπαυς γεγαμηκότα*, de quo dubium meritò oriri potest, quod me festinantem non diu morabitur. Quis (obsecro) ante natum Scaligerum audivit Græciam Christianam factam suam linguam non calluisse? mihi minus quiddam dixisse sufficiet *μῆας γυναῖκας ἀνδρα* idem esse ac *μονόγαμν*, quod significat vel qui semel tantum contraxit Matrimonium, vel si pluries qui unicam jam habet uxorem, quum utrunque utraque dictio continet. Patres priorem sensum amplexi sunt, nostra ætas & regio posteriorem; illi quoad vitam animaleam mortui penè, attendentes ad id qui jam solutus est *commodius domino s. vivat*, nostri inno- cuè animales magis apud se reputant omnibus æquè in honorem ponendum esse Matrimonium. Quodque aliis viris licere, illis non minùs; verbo omnia, veteres quid expedit circumspiciebant, nostri quid licet.

Ultimus *Epiphani* locus quem jam notabimus est (*Petavii verbis*) *in signis de mortuorum curâ ἐπὶ δὲ τῶν πλευσσομένων ἐξ ὀνόματι τοῦ μνήμας πνεύματος, προσευχὰς πνεύματος ἐκκλησιαστικῆς καὶ οἰκονομίας. Jam vero quod ad mortuos spectat nominatim illorum mentio fit quum preces fiunt & cultus religiosi & administrationes.* — Sic enim potius veritas quam ut *Petavius*. Ac preces & sacrificia mysteriaque frequentantur. Mala sanè hæc & malevola tralatio, quum apertus est verborum sensus memorias Martyrum fieri tempore divinorum. Hoc tum nominatim factum erat quod hodie generalibus verbis apud Ecclesiam Anglicanam & nominatim pro sanctissimo Rege *Britanniæ* & *Martyre*

tyre Carolo primo; hæc pia & utilis consuetudo vel ab ipsis Apostolorum temporibus mansisse in Ecclesiâ constat ex Epistolâ *Smyrnenſi* de D. Polycarpi Martyrio quæ Historiam hujus passionis sic claudit *ὅτι αὐτὸ ἀπεδέμα-
δα—ἐνταῦθα συναχόμενοι εἰ παρέξει ὁ κύριος. ὅπως τελεῖν τὴν τῷ μαρτυρεῖν αὐτῷ ἡμέραν
ἡγιᾶθαι εἰς τὴν τῶν προφητῶν μνήμην καὶ τῶν μελλόντων ἀσκήσιν καὶ ἐτοιμασίαν.*
Quo convenientibus si concedet Deus celebrare diem natalem Martyrii ejus in memoriam eorum qui prius certassent & in posterorum exercitationem & præparationem; sic Tertullianus exhort. ad Castitatem (p. 564.) *stabis ergo ad deum cum tot uxoribus quot illas oratione Commemorabis?* (Paulo post) & commemorabis illas duas per sacerdotem, &c. Sic & de D. Cyprianus denique ac dies eorum quibus excedunt annotatæ ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus—sequitur oblationes & sacrificia ob commemorationes eorum celebrabimus (Ep. 6. l. 3.) omisit hunc locum doctissimus Petavius alteram vero citat turbato ordine (quasi) 34 quæ in Editione Erasmus est quinta l. 4. quâ usum fuisse videtur vir doctus ac integerrimus in edendo suo Tertulliano, Beatus Rhenanus. Quæ ille in notis observavit in Tertulliani ad Martyres librum huc adscribenda ut illustrent hunc Epiphaniî locum nostramque confirment versionem, in sacrificio juxta ritum veteris Ecclesiæ (quemadmodum in annotationibus libri de Coronâ Militis ex Magno Dionysio obiter indicavimus) post symbolum decantatum. Et mutuam consalutationem nomina piæ defunctorum conscripta in Schedâ quam in altari ponebant recitabantur non sine laude ac præconio virtutum quæ in viventibus eluxerunt. Hæc ille, nec aliter sanè fieri res potuit, ut quod ob Martyres præstaretur divinum officium amplius quid esset quam cum laudibus commemoratio, quum in hac fiduciâ consenserunt antiquissimi Patres Martyres post mortem sine morâ coronam merituros cælum repetere supremum, luculentissimi inter ceteros testes sunt Magnus Dionysius Alexandrinus, Tertullianus, Cyprianus, at de oblationibus pro defunctis piæ non tamen Martyrio insignitis meritò quæras, vereor ut hoc verum sit quod posterioribus seculis apud optimos plerosque obtinuit, oblationes has (ut memoratus Scaliger) esse merè *Εὐχαριστίας* quotusquisque est assiduus antiquitatis Ecclesiasticæ indagator qui hæc pronuntiet. Ipse sibi in eadem notâ contradicit Scaliger dum asserit Tertullianum verbis, quod unusquisque pro suis adpostulabat aliquod refrigerium in die Resurrectionis. Hoccine Eucharisticum? Hic orandi mos (ut rectè Scaliger) isthinc manavit quod tradebant veteres descensionem animarum in Hades & mansionem ibidem usque ad extremi judicii diem, quæ probabiliter ab iis credita ille pro suâ urbanitate ut miras fabulas & ineptias ridet. Quid ergo impetrare volebant oblationes hæc pro defunctis? Dixit jam Tertullianus, refrigerium. Quod sanè vocabulum nunquam mihi extra

Ecclesiam occurrebat, idem tamen est cum τὸ refrigeratio apud Ciceronem quod significat idem ac refocillatio vel instauratio, malè autem ille ex *Tertulliano* transcripsit citata verbz. *Refrigerium in die Resurrectionis*, integer locus hic est libro de *Monogamia* (p. 57.) agens de defunctâ uxore, & pro animâ ejus oret, & refrigerium interim adpostulet ei & in primâ *Resurrectione* consortium, & offerat annuis diebus dormitionis ejus. Ita etiam *Cyprianus* qui per omnia ferè idem præter *Montanismum*---habet cum *Tertulliano*. Is Ep. 3. l. 1. loquitur de *Lazaro in sinu Abrahamæ* posito atque in refrigerio constituto, insuper agit de precibus pro defunctis quibus cecidisse decernit *Geminium Vitorem* (Ep. 9. l. 1.) non est quod pro dormitione ejus apud vos fiat oblatio, aut deprecatio aliqua, nomine ejus in Ecclesiâ frequentetur. Quid tandem an non deprecatio fiebat ut eriperentur amicorum animæ a Purgatorio? Nihil minus cogitabant, erant post mortem (ut loquitur *Cyprianus*) in refrigerio, quod quidem nomen haud igni Purgatorio competit, orabant tamen, etsi non credebant salvandos hinc ad ignem transire, ut Ecclesia Græca hodierna, quæ Purgatorium negat, asserit tamen piorum animas, si non Martyrum, Cælum non nisi post Resurrectionem ingressuras, ex votis tamen Ecclesiæ militantis majus interim prægustare solatium (vid. Liturg. Eccles. Græcæ, & antiquas Liturg.) dixi jam antiquissimos Patres non cogitasse de Purgatorio, non est cur quis in hujus rei fidem exigat ut producantur expresse contra hanc doctrinam eorum *Testimonia*, quum nullus priorum ætatum Hæreticus aut docuit aut negavit, sufficiat ad hanc causam, refrigerium animarum & moram in medio statu usque ad Resurrectionem universaliter traditas esse. Quæ sane traditiones immane quantum a Purgatorio distant facile cuiquam est videre. Inane (ut opinor) fuerit in re notâ Patrum dicta omnia huc coacervare, *Justinus Martyr* vocat hoc dogma θεῶν διδασκαλία, graviterque increpat quosdam quasi ab Ecclesiâ alienos οἱ λέγοντες ἅμα τὸ ἀποθνήσκειν τοὺς ψυχὰς αὐτῶν ἀναλαμβάνεσθαι εἰς τὸν ἕρανόν qui dicunt simulac moriuntur animas eorum in Cælum recipi, ac ut divinam doctrinam prædicat *Irenæus* l. 5. advers. hæres. pag. 547. edit. *Basil.* 1571.) quapropter dicunt Presbyteri qui sunt Apostolorum Discipuli eos qui translati sunt illuc (ad paradisum) translatos esse, justis enim hominibus & spiritum habentibus preparatus est paradisus & ibi manere eos qui translati sunt usque ad consummationem conspirantes in corruptelam: Ad finem hujus libri. *Anime* (piorum) abibunt in invisibilem locum definitum eis a Deo, & ibi usque ad Resurrectionem commorabuntur sustinentes Resurrectionem.²¹ Vides quam disparia hæc sunt Purgatorio. Monendum interim esse in Ecclesiâ sententiam in fine seculi fore mundi Conflagrationem. His flammis expergefacta corpora puriora reddi ut & mundum, sic sensisse videntur *Origines* & *Cyprianus*. Nemo autem ex antiquissimis æquè validè expugnat Purgatorii propugnaculum

pugnaculum ac Origines l. 4. contra *Celsum* (edit. Cantabr. 1658. p. 168, 169.) docet ibi super iis verbis 1 *Cor.* 3. 13. ligni, fœni, stipularumque nomine mali hominis opera significari. Hinc infert πῶς ἐκ αὐτοῦ θεοῦ περι-
 πηθεῖ πόδα πιν πῦρ ὡς λαμβάνεται quod si figurata locutio est evidenter qui fit
 ut non statim succurrat quomodo ignis accipiendus qui consumat ligna hujusmodi.
 Nonne itaque Deus noster ignis consumens est; quod ad hunc medium statum
 attinet etsi nihil quod memini in Græcis attulit Origines, in illis autem ope-
 ribus quæ latinus nobis servavit sermo idem traditum reperies speciatim
Homiliâ 7 in *Levitic.* Cyprianus ut antea de refrigerio. Tertullianus vero fre-
 quens est in hoc argumento ex. gr. l. de Resurrectione p. 73. (adversus Mar-
 cionem l. 4. p. 275. de animâ 1685.) de idololatria p. 735. idem dogma per
 multa secula dilapsum est usque ad Bernardum, quod plurimis ostendit,
 quamvis contrarium sentiens, vir doctissimus Sixtus Senensis Bibliothecæ
 sanctæ (l. 6. annot. 345.) adeo ut mirandum est quempiam doctum & Chri-
 stianum aliquatenus dixisse unquam, sanctissimos Patres hanc opinionem
 mutuò accepisse à scriptis Sybillinis, quod æquè verum est ac alterum id.
 patres ipsos cudisse hæc scripta, hæc quidem posterior calumnia autorem suum
 habet *Celsum* quam pulchrè abstergit Origines l. 7. contra *Celsum* p. 69. quod ad
 id Sybillas autores hujus opinionis esse, addidisse debuerunt *Judeos*, etiam
Machabæorum tempore dudum antea ex iisdem tale quid traxisse. Unicum
 restat ad complendam hanc notam ut disquiratur an & quomodo fiebant
 preces pro remissione peccatorum quæ jam defunctis in reatum imputentur.
 Audiat utraq; pars testem in hac causâ maximè clarum *Dyonisium* vulgò
 sed malè Areopagitam dictum autorem *Hier. Eccles.* quem 4to seculo scrip-
 sisse summâ cum peritiâ & acumine probavit consummatissimus *Theologus*
Johannes Personus Episcopus Cestriensis. vid. lib. *Ecclesiast. Hier.* p. 7. (edit.
Paris 1615. pag. 145. & 148.) unusquisque suo utatur judicio, at ex his
 collatis mihi æquè ac quodvis aliud clarè patet non aliter pro impetrandâ
 peccatorum veniâ, aut à poenâ solutione orâsse veteres quam uti fit in vo-
 tis pro recens Matrimonio junctis, quibus gaudium & fausta omnia precamur,
 non quasi hæc iis deesse sentiremus, sed ut lætitiâ nostram ex eorum feli-
 citate ortam uberius propalemus. Hæc sunt quæ dicenda postulabat an-
 tiquitatis & Historiæ fides.

F I N I S.